

Løssalgpris 25 øre

Nr. 20. — 3. årg.

Fredag 21. oktober 1949

Forbundet for Sosial Oppreisning dannet

Stort møte i Oslo den 14. og 15. oktober

Det møtte 90 utsendinger fra hele landet

Kaptein Hroar Hovden, Kapp, ble formann og direktør Bergsvik sekretær

Den 14.—15. oktober ble det holdt møte i Oslo av utsendinger fra alle deler av landet. Møtets første mål var å koordinere de forskjellige grupper som har arbeidet for å avhjelpe de ulykker som rettsoppgjøret har forvoldt. Og som det heter i innbydelsen til møtet:

«Hittil har det vært arbeidet enkeltvis og spredt i mindre grupper, og det har ikke ført fram.»

Videre: «Målet er å legge grunnen til en fast og objektiv organisasjon som kan fremme våre krav om rettslig, sosial og økonomisk oppreisning.»

Møtet ble holdt på Centrum Hospits. Det møtte 90 utsendinger, deriblant representanter fra organisasjonen Samband for sosial oppreisning og fra Samhold — en gruppe av samarbeidende enkeltpersoner.

Det første arbeidsmøte tok til kl. 18 fredag. Etter åpningstalen ble det foretatt valg av dirigenter og møtet ble konstituert.

Etter flere timers diskusjon om de forskjellige spørsmål — ble det valgt to komiteer. Den ene skulle utforme et foreløpig arbeidsprogram og den andre skulle komme med en organisasjonsplan. Begge innstillinger ble så framlagt på møtet lørdag.

For at de interesserte skal få et innblikk i organisasjonens arbeide og formål, gjengir vi her det enstemmige forslag fra den alsidige sammensatte programkomite:

«Organisasjonen er upolitisk og åpen for alle uansett politisk oppfatning. Den er landsomfattende, og har til formål å få gjenreist medlemmenes sosiale og økonomiske stilling gjennom en revisjon av rettsoppjøret. Dessuten søkes utvirket snarlig frigivelse av alle politiske fanger — først og fremst syke.

Om organisasjonens formål som er omhandlet i punkt 3 heter det:

1. Organisasjonens formål søkes oppnådd ved å klarlegge for det norske folk at rettsoppjøret både er en krenkelse av alminnelige rettsprinsipper og i strid med norsk lov og rett. Dermed søkes dannet en opinion som kan bane vei for full sosial og økonomisk oppreisning.

2. Opplysningsarbeidet drives gjennom presse, publikasjoner, foredragsvirksomhet og personlig påvirkning.

3. Organisasjonens rettskontor har eget styre med formann og

to medlemmer som velges av landsmøtet.

Dette styre er underlagt og ansvarlig overfor hovedstyret. Rettskontoret er konsultasjonsråd for alle spørsmål vedrørende rettsoppjøret, forbereder og kan føre saker for domstolene.

4. Organisasjonens sosialkontor har eget styre med formann og to medlemmer som velges av landsmøtet.

Dette styre er underlagt og ansvarlig overfor hovedstyret. Sosialkontoret gir hjelp til syke og nødlidende og utfører annet nødvendig hjelpearbeid blant de som er rammet av rettsoppjøret.

5. Organisasjonen kan utbygges med de nødvendige organer til gjennomføring av programmet. Under hensyn til den aktuelle situasjon treffer hovedstyret til enhver tid de disposisjoner som anses hensiktsmessig til fremme av organisasjonens formål.

6. Hovedstyret innkaller til landsmøte minst en gang hver ka-

lenderår med en måneds varsel.

Når en tredjedel av fylkesformennene forlanger det, skal ekstraordinært landsmøte innkalles.

Etter endel debat fikk den nye organisasjon navnet: «Forbundet for Sosial Oppreisning».

Det ble oppnevnt en valgkomite, som la fram forslag til et arbeidsutvalg. Følgende ble valgt:

Billingsstad.

O.r.sakfører O. Lindheim, Gvarv.

Professor Adolf Hoel, Oslo.

Fru Øyvor Hansson, Oslo.

Kaptein Hroar Hovden,

Kapp, Toten.

Bonde Anders Hafskjold, Lier.

Urmaker R. Gjessing, Drammen.

Varamenn:

O.r.sakfører Kr. Kührs-Budde, Oslo.

Kjøpmann Torgrim Dahl, Mjøndalen.

Fru Ellen Eger, V. Gausdal.

Rektor A. Uhl, Oslo.

Agent Erling Okkenhaug,

Trondheim.

Redaktør Nils Vikdal,

Kristiansund N.

Arbeidsutvalget hadde møte

mandag og til formann ble valgt

kaptein Hroar Hovden, Kapp,

nestformann o.r.sakfører O. Lind-

heim, Gvarv og sekretær direktør

Arne Bergsvik, Billingsstad.

Under lørdagens møte ble

Rettskontorets videre virke diskutert

meget livlig. Det resulterte

til at følgende ble valgt til sty-

Forta. side 8.

Omkring Harsems rettssak

Aktor var glad, da komedien var slutt

Dagspressen har vært sparsom med referater fra Eidsiva lagmannsrett, da generalkonsul P. Harsems sak ble behandlet. En tilhører har sendt oss noen notater fra og omkring rettssaken og vi har tatt et lite utplukk:

Den 26. august ble saken mot P. Harsen avsluttet i lagmannsretten etter ti dagers forhandlinger. Om formiddagen samme dag sa aktor under en pause, at han var glad over at denne komedie snart var slutt. Ja, det var en komedie, men det er litt betenkelig at aktor kan bruke slike fornærmende uttalelser om en rett, som har folks ære og liv i sine hender.

Under rettssaken henviste Harsen til sin bok «Utrolig, men sant» for å overbevise retten om, at han ikke betraktet Norge som værende i krig med Tyskland etter 10.6.40. Den rekke av beviser som boken inneholder, mente han, at retten ikke kunne overse. Han sa at han ville komme til å betrakte det som et justismord, såfremt retten i sine domspremisser brukte det gjengse uttrykk: «Det anses som bevist at

tiltalte visste at Norge var i krig med Tyskland etter 10. juni» osv. — Ikke desto mindre står dette i dommen, ja det må jo stå, for hvorledes skulle retten ellers kunne dømme. Men et noen nå, 4 år etter at rettsraseriet begynte, orker å fortsette med disse direktiver på tross av alle beviser, som dynger seg opp, er en gåte.

Det er også en annen sak, som har interesse i forbindelse med denne dom, og det er at en av bisitterne ble syk tredje dag og ikke kunne avgi møte. Forsvareren ville ha retten utsatt, men det ble avvist, og dommen er deretter avsagt med tre dommere og tre bisittere. Ansette jurister sier, at dette er opplagt ulovlig, men det betyr vel ikke så meget, — det er jo bare en landssvikner som skal dømmes, og da er alt avgjort på forhånd.

Vi skal nøye oss med dette utdrag. Harsen ble dømt til 3½ år og en haug med penger i inndragning. Han har søvsagt appellert, og så får vi se hvor langt Høyesterett strekker seg.

INNKOMNE BIDRAG TIL I DAG KR. 3 645,00

Vi mangler nå 2 355,00 på 6000 kroner

Stilhet og ro omkring «Rettsoppgjøret»

Rettssviket fortsetter — Sykdom og selvmordforsøk blant de politiske fanger

Parolen «Ro omkring rettsoppgjøret» er gjennomført. Det er blitt dødens stilhet. Aktørene har greid det til fullkommenhet, og hovedstadspressen er taus. Den vil bevare roen.

De ca. 250 politiske fanger på Ilebu lever nå under den største påkjenning de har hatt under sitt årelange fengselsopphold. Resultatet av det er en rekke selvmordsforsøk og et stort antall sammenbrudd. Årsakene til det er mange. Det lange fengselsopphold, mange års forfølgelse og den vilkårlige behandling fra domstolens side har knekket mange — både legemlig og åndelig. Ca. 70 prosent av fangene på Ilebu er mer eller mindre syke. Fengselssykehuset der er ikke tilfredsstillende for fanger, som lider, av nerve- eller sinnslidelser. Det kan muligens settes i klasse med en førstehjelpstue eller en legevakt. Annen karakteristikk kan ikke gis i denne forbindelse.

I august i år ble alle fangene overført fra brakkeleiren til hovedfengslet, og det ble plassert to fanger i de opprinnelige enmanns cellene, som har en gulvflate på ca. 6 kvadratmeter. Dette forhold skulle være midlertidig. Men hva som menes med midlertidig, er ennå ikke definert. Det vil trolig gå måneder med den midlertidige ordning da nye fanger til stadighet føres inn og tar plassene til dem som går ut.

Ett annet forhold som utsetter fangene for en veldig påkjenning er det at benådningsslinjen ble gjennomført istedet for det påtenkte amnesti. Det virket så deprimerende på mange, at det i den siste tid er forekommet en rekke selvmordsforsøk og mange sammenbrudd — mange flere enn tidligere.

Siden benådningsslinjen ble gjennomført på forsommeren i år er 5—9 fanger blitt benådet hver uke på Ilebu. Storparten av disse hadde bare noen uker eller noen få måneder igjen av soningstiden. De som går igjen blir således utsatt for en voldsom påkjenning. Det kan være syke eller slike som har sykdom i familien, uten noen eksistensmidler. Påkjenningen for disse blir uutholdelig. Dertil kommer vilkårlig behandling, mangelfullt kosthold m.v.

Benådningsslinjen ble inngått ved et kompromiss. Det reddet prestisjen for dem som hadde engasjert seg altfor sterkt i «rettsoppgjøret». De fikk ro om det. Selv «Dagbladet» er blitt stille. De siste politiske dommene, som er blitt avsagt i Oslo, er ikke blitt nevnt med ett ord, enda dommene har vært oppe i 5 år (tidl. var likn. honorert med 10—15 år). Samme blad skriver ikke lenger om å arrestere de politiske fangene som ikke har sonet. De blir likevel arrestert og kjørt til Ile-

bu — fra alle landets kanter. Bladet er taus, det tør ikke bryte stilheten. Flere tusen går enda ute og har ikke sonet. Det er total stilhet omkring oppgjøret. Enda sitter det inne ca. 1000 politiske fanger i våre fengsler og konsentrasjonsleirer, og nye blir ført inn — i all stilhet.

Man skriver og snakker om konsentrasjonsleirene bak «jern-teppet», men konsentrasjonsleirene i vårt eget land blir ikke nevnt. De politiske fanger som sitter inne, ble heller ikke nevnt med et ord, da det forleden ble gitt rapport til FN om tvangsarbeidsfangene her i landet. Da tok

de med ca. 300 fylliker, lasaroner og løsgjengere fra Opstad og liknende steder. De som sitter på Ilebu og i andre politiske tvangsarbeidsleirer ble glemt. Eller var det gjort mot bedre vitende?

Det er stilhet omkring de politiske tvangsarbeidsleirer. De skal for all del glemmes. Det er ingen stas med dem lenger. Og Oslo-pressen tier, den har bitt hode av all skam, og skriver heller om de politisk forfulgte i Jugoslavia, Spania o.s.v. Den eier ikke selvkritikk.

Skal benådningsslinjen fortsette i samme tempo, vil det ta år før de siste politiske fanger er

ute av fengslene og fangeleirene.

Legene på Ilebu gjør hva de kan for å avhjelpe de verste forhold. Men de møter motbør og uforstand, og kan i mange tilfeller ikke få plassert de syke der de med rette hører hjemme — i psykiatriske anstalter eller på sykehus. Derfor må alvorlig syke vente og lide i måneder, før de kan få den pleie de trenger.

Det er dyp stilhet om disse forhold. Gravens stilhet. Det er fryktelig å vite, at slikt kan skje Anno 1949. Men ingen vil vite det, og de som vet det er stille. De som lider er isolert. Og de som vet og de som ikke vil vite, må betale for sin unnfallenhet. Det har alltid vært slik, at gjør man noe galt som man skammer seg over, vil man ikke høre om det. Man ønsker stilhet. Absolutt stilhet og ro for enhver pris.

Det kan passe for situasjonen å sitere den kjente barnesull fritt oversatt:

Våk'n Ola Nordmann,
våk'n og bli stor,
for mens du sover
drepes din bror.

Fhv. politisk fange.

Nysvenska rörelsen

Av Per Engdahl

Ordføreren i Nysvenska Rørelsen, Per Engdahl gir i det danske blad «Information» en rede gjørelse for sin organisasjon og avviser enhver tanke om nazisme. Vi tror at våre lesere vil ha interesse av å lese den i tilslutning til de spredte meddelelser, som vi har brakt om de nye og levende organisasjonen i Sverige og vi gjengir den derfor i originalspråket:

Med anledning av en artikkel i «Information» om Nysvenska Rørelsens rikstømna i Malmø, där denna betecknades som «ett nazistisk møte», ber jag få framhålla, att Nysvenska Rørelsen icke är och ej heller varit nazistisk.

Den nysvenska åskådningen skiljer sig på tre väsentliga punkter från nazismen. 1. Nysvenskheten är motståndare till diktaturprincippet och därmed till den andliga likriktningen. Den arbetar för en författningsreform, genom vilken riksdagen väljes i av obligatoriska yrkessammanslutningar bestående enmansvalkretsar og regeringen framgår ur en periodiskt återkommande folkomröstning. Nysvenska Rørelsen är anhängare av omskränkt yttrande, tryck-, förening- och mötesfrihet.

2. Nysvenska Rørelsen er motsämdare till rasideologien, som enligt vår mening resulterer i en biologisk materialism, och hävdar i stället kulturen som den historiska utvecklingens högsta värde, medan såväl biologiska som ekonomiska faktorer framstå som hjälpmedel i människans arbete på en alltmär fulländad kultur.

3. Den nysvenska åskådningen står i klar motsättning till den national-socialistiska rättssubjektivismen. Vi anse att lagen skall följas, oberoende av tillfälliga politiska konjunktursvingingar och äro följaktligen anhängare av domarkårens oavhängighet. Vi äro motståndare till administrativa häktningar, retroaktive lagar och koncentrationsläger, antingen det är nazister eller demokrater, som stå bakom och motivera det hela med allsköns ideologisk frasmakeri.

Den nysvenska rörelsen är i första

hand antikommunistisk. Vi ha alltid bekämpet kommunismen. Detta förklarar, att vi under kriget icke kunde sympatisera med Tysklands fiender, vilka samtidigt voro kommunismens bundsförvanter. Samtidigt hävdade emellertid rörelsen, att troheten mot Sverige icke kunde beröres av politiska sympatier. Den 7. mars 1942 skrev Vägen Framåt en artikel, i vilken följande tillspetsade formulering ger klart besked om ståndpunkten: «Skulde en ansvarslös svensk regering framprovosera ett tysk angrep, är det alltså varje svensk oppositionsmans skyldighet att kämpa i den svenska hären, den svenska flottan och det svenska flygvapnet på den post, där han blivit ställd. Kriget må synas oss meningslöst och vanvettigt. Sin plikt i rikets krigsmakt kan ingen nysvensk svika.»

I en ledande artikel den 7. november 1943, skriver Vägen Framåt, att om Tyskland skulle bryta samman, vore man beredd att om så krävdes fortsätta kampen mot bolsjevismen på britternes och amerikanernas sida. Denna artikel liksom den förut citerade framkallade en stark opposition från svenska nazistkretsar.

Sammalunda gällde artikeln om mordet på Kaj Munk, införd den 6. februari 1944, där den danske diktarprästen betecknas som en danske Andreas Hofer och det senare heter: «Kom ihåg, att vi, därför att vi äro tyskvänner, icke behöva vare, ja, helt enkelt icke få vara tyskrängar. En gangsternazist tjänar varken Sverige eller Tyskland, han tjänar djävulen allena.»

Tillståndet i Danmark etter den 29. augusti 1943 uppfattades av Vägen Framåt som ett inbördeskrig, där två sidor med olika ideologiska utgångspunkter bekämpade verandra. Genom de fakta, som kommit i dagen rörande den officiella danska politiken före den 29. augusti och därefter det socialdemokratiska cirkuläret mot sätagehandlingarna av den 2. september 1943, ha vi icke kunnat upptäcka någon bärkraftig rättsgrund för det, som förekommit i Danmark efter den 5. maj 1945.

Likaväl som vi under kriget vore motståndare till tyska terrorhandlingar — jämför exempelvis artikeln om studentdeportationerna från Oslo, publicerad den 12. desember 1943 — likaväl reagera vi i dag mot de politiska förföljelser mot oliktankande, som iscenesatts under demokratisk täckmantel.

Vi ha haft sympatier för den nazistiska folkgemenskapen och vi ha icke ändret mening. Men vi äro samtidigt anhängare av friheten. Det är något av vår innersta rättskänsla, som resar sig, när vi läsa om bloddomarna i Köpenhamn. Vi veta mer än väl, att man kan se en sak från flera sidor. Och vi veta också, att det är lättare för oss som finge stå utanför, att döma utan affekter.

Men likaväl som nordiska demokrater gong på gång protesterat mot dödsdomane i Grekland, där det ännu är fullt inbördeskrig, borde det väl vara på tiden, att man också stoppade upp dödsdomarna häruppe i Norden. Denna eviga cirkel av blod och hämnd måste brytas, om Europa skall leva vidare. Motsättningen mellan fiendarna från det andra världskriget kan blott bereda mark för honom där borta i öster. Och inför hokallas demokrater eller fascister eller vad vi nu ha för etikett. I sibiriske blygruvor kommer man icke att göra någon rangskildnad i det stycket.

Tag icke detta upp som en otillbörlig inbildning i inre danske angelägenheter! Det är bara en röst från andra sidan Öresund, som framprovocerats på scenen, och som gärna hälsar en dansk motståndsmann välkommen till ett meningsutbyte uppe hos nysvenskarna på östra Förstadgatan i Malmö.

Med utmärkt högaktning

Per Engdahl

LITT LIVSHISTORIE OG MERE

I grunnen er ikke denne overskrift over mine artikler i «3. Mai» helt riktig, men når jeg nå engang har begynt med den, så får det passere. Jeg hadde nemlig engang tenkt at jeg også skulle skrive litt i fra mitt eget liv, gården, mine reiser, stortinget og atskillig slikt, men det kommer jeg nok ikke til å gjøre. Dagens begivenheter gir så meget stoff og indignasjon i seg selv, og så lenge jeg får spaltemerum i vårt lille kjære blad «3. Mai», har jeg nok å skrive om. Bare så kjedelig at det kommer så sjeldent ut dette vårt blad, men vi har vel ingen å laste — det måtte være oss selv da — som ikke støtter nok oppunder. For det som skaper bladets utseende, kraft og autoritet, er nå allikevel i første rekke vi selv, at vi holder dette blad — ja gir det økonomisk kraft og myndighet og viser det ansvar man skal vente av oss. Redaktøren kan sannelig ikke gjøre alt alene. Hans åndelige ild den fenger, kaster gnister, vekker og ære være vår redaktør og takkens ord og ære skal han ha for sitt arbeide — men la gnistene fenge, la ilden bli stor, oss selv til varme, de andre til lys og opplysning i sin mørke dom osv. i sin store feiltakelse av vår karakter og gjerning. Samfunnet har kastet oss tilside, men all ~~urett har den evne, at den vekker karakteren, samler oss til en enhet, og den må vi bruke og arbeide oss ut av marerittet. Vi må vekke, opplyse og vi må i ærens navn stå enige — det gir styrke og det ærer vår ære.~~

Men det var ikke om dette jeg i dag tenkte å skrive — det var om Hamsuns bok, som er det største som er hendt innunder vårt lille samfunn. En av jordens store har talt, har i en bok gitt bud til hele verden — det han skriver det vil leve, det vil til alle tider gi beskjed. Våre barn vil lese grunnlaget for våre handlinger under okkupasjonen, at det var i pakt med det beste et godt samvittighetsfullt menneske kan gi sitt land — det og intet annet. Ja vel. Må det være mulig at vi tok feil. Vi vil ikke forsvare oss, som Hamsun sier, men bare meddele, at slik og slik var det. Vi mente bare å tjene vårt dyrebare land, det og intet annet. Han nevner ikke engang farene, de ifra øst — vår kultur, vårt jordelivs fortsettelse på fedres vis. Intet nevner han, intet forsøk på å smykke sin gjerning, kun dette lille — som er det største — han mente å tjene sitt land. Og så kommer freden og han og tusener andre blir forfulgte, blir et rov for hat og små sjelers handlinger.

Alt dette forteller denne merkelige bok, enkelt, skjønt hamsunsk i språk og bilder. En vidunderlig bok, en stor dikters bok, en klar manns bud om skjebne og forfølgelse. Og platt

Av Erling Bjørnson

til jorden faller alle de forklemmende ord om ham — ja Hamsun. Areforkalket, svekkede sjels evner, at det han sier og skriver har ingen verd lenger — og så står oldingen der plutselig med en bok igjen, som en sterk fugl Fønix — slår vingerne ut, slår til lyd, og aldri har hans språk vært finere, aldri hans kampånd kvassere. — Livet han ruller opp, etter samfunnet forfulgte ham, har ikke evnet å bringe skarpe ord, stygg fordømmelse eller bitterhet i hans sinn eller munn. Under sordinens harmoniske toner fortelles det hele. Ja, for en bok, og den skal ligge her som et evigt vitnesbyrd

om Norges makthavere etter krigen, hvor de skapte hat og forfølgelse, der de kunne ha skapt et samlet folk i takk til den skjebne, som gav oss det vi alle ønsket: Norges frihet, Norges kulturliv.

Når vi har lest Hamsuns bok, og så de norske blade, er det som å komme ut av søndagens fred, og den skjønne tone den gir i omgang og hjem, og inn i et kok av misandelige små menneskeskikkelser, som løper omkring i et håpløst virvar. «Har du lest» og de håner han! — Jeg hører ordene, her jeg i fantasien tar dem. Og det som våre blade trykker av ifra de svenske bla-

de, er selvfølgelig av samme surdeig som våre egne små skribenter bruker, og som helst bør leses i lokaler med hjerte i døren. Vi kjenner det — men det som stort skrives om den store bok og den medfart de små i Norge gav sin store sønn, det må vi nok over til Sverige for å lese!

Hvor kunne ikke de halvgarle hønene ha lyst til å sleppe seg ned ifra vaglerne, slå vingerne ut de også og riktig få sparke mere støv og elendighet på den storhanen de trodde å ha pint livet av for lenge siden. Og så reiser han seg plutselig i sin mektige fullkommenhet! Jeg ser høna Barbara tumle avsyndig omkring for ikke å tale om filosofhøna Ingeborg og hanekyllingen Sigurd. De kakler. De riktig svimer omkring i uforståelig hat! Ja sannelig der ble oppstandelse i hønsegården. Han var ikke engang åndssvekket denne høvding! Alt falt omkull. Det var så lettvent å slå ned det han skrev «ha da areforkalket, svekkede sjesevner» — og så plutselig faller også dette skall — denne tåpelighet tilbake i fanget på de tåpelige!

Ja, ære være Hamsun, og takk fra oss alle. Han har brakt lys inn i mørket. Og dette lys vil en gang jage de onde jetter og bringe rettferdighet inn i alles tanker, og forhåpentlig også inn i alle gjerninger.

Erling Bjørnson.

Trygve Lie på den hvite hest

Kamerat Visjinski skaper munterhet

United Press bringer følgende telegram fra Flushing Meadow:

«Jeg synes jeg ser Trygve Lie ridende på en hvit hest i spissen for alle tropper imot en suveren stat for å beskytte FN's utsendinger», uttalte utenriksminister Visjinski i hovedforsamlingsens arbeidskomite med et sadonisk smil under behandlingen av Læs forslag om opprettelse av en vegret vaktstyrke for FN.

Trygve Lie svarte at han gjerne ville se hesten før han gav seg ut på noe slikt. Den britiske delegerte Hector McNeill innvendte at en hvit hest ville koste flere dollars enn Storbritannia hadde råd til å avse.

Etter dette spøkefulle intermezzo gikk arbeidskomiteen over til alvorlig igjen og forkastet Visjinskis forslag om å stryke posten om vaktstyrken av sakslisten.

I sin bok «Veien til treddom» skriver F. A. Høyek:

«Hvad selve friheten angår, så la ikke socialismens grunnleggere noen skjul på sine hensikter. Tankeriket betrakter de som roten til alt ondt i det nittende århundres samfundsliv, og den første av de moderne plattøkonomer, Saint-Simon, hevdet til og med at de som ikke bødte sig for hans foreslåtte system, burde behandles som kveg.»

HISTORIE 6 ÅR ETTER

Jens Hæreid: «Vi er en nasjon - -»

Under ovenstående tittel har herr Jens Hæreid gitt ut en «Norges og verdenshistorie».

La det være sagt med en gang at det er meget godt ved boken. Det er selvsagt umulig på 300 sider å gi bare en oversikt over det veldige stoff — det blir altså et spørsmål om å velge. Og jeg har inntrykk av at valget har vært heldig. Kaller man det «Norges og verdenshistorie» — vel ikke færre ting vært med, men det har ført til at store «viktige» epoker i Europas historie er så kortfattet behandlet at elevene vanskelig vil huske noe av det.

De mange gode illustrasjoner er et stort plus og vil sikkert vekke barnas interesse.

Det var i det hele ikke så meget å utsette på boken hvis det ikke hadde vært for de siste 2—3 sidene — avsnittet: «Noreg strir seg gjennom verdensveret». Dette stykke er en del av kapitlet: «Den andre verdenskrigen», som er tatt inn etter manuskript av redaktør Chr. A. R. Christensen.

Her er man gått over fra historieskriving til journalistikk og dessverre slett journalistikk.

Histeskriving må være sannhetssøkende, objektiv, så langt det står i menneskelig makt. En må som Cicero sier i sin berømte tale mot Verres: «befri seg fra sympati og antipati». Histeskriving krever oversikt, tidsavstand — perspektiv. Det er ingen gitt å skrive historie om ting som hendte for 6—7 år siden. (Boken kom ut 1947.)

Redaktør Christensens skriveri om «Noreg strir seg gjennom verdensveret» har da intet med objektiv, sannhetssøkende historieskriving å gjøre.

Men det er selvfølgelig Jens Hæreid som må ta ansvaret for at norske barn og norsk ungdom i fremtiden skal lære en misvisende og partisk framstilling av dette tidsrom.

At «Vidkun Quisling band seg til teneste for tyskarane med det nazistiske partiet sitt», — har intet med historieskriving å gjøre. Det er en subjektiv påstand — intet annet.

«I Noreg vart ein tysker som heitte

Terboven, sett til å styre og NS-folket hjelpte til». Stillet ikke NS seg i en masse tilfelle i sterk opposisjon til tyskerne og hevdet norske interesser?

Er vi ikke kommet så langt at vi kan innrømme at det ikke minst skyldes NS-styret at landet kom så pass uskadd gjennom krigsårene — at landets befolkning fikk så meget mat at folkehelsen ikke tok skade.

~~Her er man gått over fra historieskriving til journalistikk og dessverre slett journalistikk.~~

Oppgjæret har forandret seg — så f. eks. Stortingets justiskomite uttaler at det hadde vært bedre om landsvik-anordningen ikke hadde vært skrevet — og en stortingsmann taler om vårt rettsvesens forfall — ja, så skjønner vi bedre hvor hårreisende det er å behandle NS i en historiebok for barn.

Hvilket inntrykk må ikke de barna få som har lest denne boken når de senere får greie på at f. eks. deres foreldre var medlemmer av Nasjonal Samling? Er det nødvendig å å tilføye barnesinnnet kanskje ulegelige sår? En skulle vente mer psykologisk innsikt hos en skolemann.

Det er trist at en slik uvederbeftig bok blir godkjent — er det for at det nåværende styre tenker å få historiens sanksjon på sin handlemåte overfor NS?

Men til det er nok selv Christensen-Hæreids partissinnlegg ubrukbart. Når vi tenker på de over 100 000 norske arbeidere som var med å skape «Festung Norwegen» — så bør vi nok snakke så lite som mulig om at «NS-folket hjelpte til».

I det hele har vi visst tale så lite som mulig om vår nasjonale holdning under okkupasjonen. Dette burde herr Hæreid husket på. —

I særdeleshet bare 6 år etter. Histesoriens dom vil sikkert bli en annen enn Hæreids. Det er nemlig forskjell på historie og historier. I. d.

P.S.

Boken er innført ved noen skoler i Østfold. Jeg snakket med en lærer derfra. Alle skoler angret at de hadde innført den. Den var for tung og vidløftig for barn i folkeskolen. — Altså en viktig grunn til for at ikke andre skoler bør bruke den. I. d.

Menn i glasshus:

Kryperi overfor Hitler i 1940, dom over Knut Hamsun 1949

Hva dokumentene kan fortelle om redaktør Ole Øisang

Redaktør Ole Øisang, «Arbeider-Avisen», Trondheim, hører med til de kulturelle medarbeidere i arbeiderpressen. Han har skrevet mange litteraturmeldelser, er teateranmelder og teaterhistoriker og har skrevet kulturelle artikler. Mens de fleste litterære medarbeidere i dagspressen forbigikk Knut Hamsuns 90 års dag i taushet, skrev Ole Øisang en artikkel. Den var i høy grad preget av politikeren Øisang. Men han skrev da i all fall noe. I denne artikkel kunne vi lese om Hamsun at vår store forfatter var «en trist, en dyster og uhyggelig tragedie». Så vet vi det. Særlig rystet var Øisang fordi Hamsun så sent som ved Hitlers død i 1945 kalte Hitler «en krigsfor menneskeheten og en forkynner av evangeliet og rett for alle nasjoner. Han var en reformatorisk skikkelse av høy rang, og hans historiske skjebne var den, at han virket i en tid av den eksempelløse råhet, som tilslutt felte ham».

I dag er jo et slikt sitat fra

1945 tilstrøket til å ta livet selv av en Knut Hamsun. Og da betyr det absolutt intet hva han måtte ha betydd i tiden før krigen. Landet har jo lov til å behandle en slik sønn etter fortjeneste. Mener Øisang.

Det er ikke hensikten her å ta opp til nærmere behandling hva Hamsun eller Øisang måtte mene om Hitler. En gang kan historien komme til å si at Hitler ikke bare var «en reformatorisk skikkelse av høy rang», men han var den siste store statsmann som kunne ha reddet Europa fra undergangen, hvis ikke vestmaktene i den grad hadde lagt uforstand for dagen. — Det er vel ikke å vente at Øisang og hans drabanter skal kunne forstå at det fins saklige og nokrerte argumenter for en slik oppfatning. Og at tiden etter «freden» ikke har minsket tallet på dem som tror at Hamsun ikke er så dum som Øisang vil ha det til.

Når imidlertid redaktør Øisang tar seg til å behandle Knut Hamsun ovenfra nedad, og er så rystet over at Hamsun så opp til Hitler, så er det av langt mer interesse å se litt nærmere på Ole Øisangs egen holdning til den samme Hitler.

Etter «freden» er det kommet en mengde litteratur for den som har tid og råd til å lese. Blant alle dokumenter har en også finne en del om Ole Øisang.

En tid før krigen kom, avanserte Ole Øisang fra stillingen som redaktør i «Arbeider-Avisen» til stillingen som generalsekretær i Arbeiderpartiet. Formann den gang var Oskar Torp. Han var statsråd og forsvant fra

Oslo 9. april. Nestformann var Einar Gerhardsen. Han fulgte regjeringen til Nord-Norge, men kom visstnok tilbake til Oslo etter Nygaardsvold og Kongen hadde reist til England. På grunn av sitt samarbeid med regjeringen under krigen i Norge, kunne han i all fall formelt ikke fungere som partiformann, og en kan derfor gå ut fra at Arbeiderpartiets egentlige leder i den tid vi hadde Administrasjonsrådet var generalsekretær Ole Øisang. Det går fram av dokumentene at Øisang var med i alle viktige møter i denne tid, bl. a. alle de viktige konferanser og forhandlinger med tyskerne om riksrådet. Øisang var altså stor grunnstamme i Oslo i denne viktige tid.

Hva var Øisangs standpunkt i 1940?

Det skulle kanskje være et overflødig spørsmål om en som i dag beklær en av arbeiderpartiets største redaktørstillinger og som kan og vil belære seiveste Knut Hamsun om hva nasjonal holdning vis a vis tyskerne og Hitler vil si.

Dokumentene forteller imidlertid at Ole Øisang helt og holdent var av den oppfatning i 1940 at Hitler ville vinne krigen og at det gjaldt for Norge å bli godvenner med — Hitler. Han kjempet ivrig i Arbeiderpartiet for at partiet skulle gå inn for å unnsi sin egen regjering i London. Øisang betraktet Nygaardsvold og hans folk som useiustendige redskaper i Englands krigføring. Derfor ville Øisang også ha avsatt Haakon VII og opphevet det mandat Nygaardsvold hadde fått av stortinget i Elverum. Det mandat som man etter frigjøringen har vært så stolt av.

Øisang fikk partiets øverste ledelse med seg. Ikke bare det. Han samarbeidet med andre partiledere, og utnyttet sin maktstilling til å engagere stortingets presidentskap. Stortingets presidentskap skulle sende et pent brev til Hitler slik at han ble medgjerrig og forstod hvor gjerne Øisang og andre partiledere ville samarbeide med tyskerne og dets fører.

Dokumentene enhver kan lese forteller at det bl. a. var Ole Øisang som var med på å utarbeide det brev «Til det tyske folks Fører» som måtte undertegnes av presidentskapet 18. juni 1940 og som ble sendt Hitler.

Lå oss sitere enkelte uttalelser i dette brev for å dokumentere hvor vi den gang hadde Ole Øisang.

Det begynner slik:

«Den vilje til så vidt mulig å respektere norsk konstitusjon som ble vist av okkupasjonsmakten derved at dens representanter medvirket til dannelsen av det av Høyesterett oppnevnte

Administrasjonsråd, reddet landet fra en uoverskuelig krise. Den samme vilje er kommet fram i Reichskommissar Terbovens tale, hvor han sier: «Det tyske folk rekker fram, ærlig og oppriktig og uten forbehold en åpen hånd til det norske folk, og er parat til kameratslig samarbeid på grunnlag av gjensidig aktielse.» — De oppgaver som der Reichskommissar fremstillet som felles for nordmenn og tyskere, vil der være enighet om blant nordmenn.»

En må da si at dette er nokså ærbødig og anerkjennende overfor tyskerne. Det er Øisang som har vært med på å forme disse ord.

Om de for Norge så nedverdiggende juni-forhandlinger i 1940 het det i samme brev til Hitler:

«Ved de etter 9. juni foreløbige førte forhandlinger mellom tyskerne og norske representanter er det fra begge sider vist vilje til å finne en ordning av det indre le begge parters saklige interesser, noe som lover godt for det framtidige forhold mellom partene.»

Ordene er muligens Øisangs. Han var i alle tilfeller en av forslagsstillerne til at dette brev skulle sendes.

Og for å ta bort den siste tvil hos våre lesere om hvor Ole Øisang var å finne i 1940, tar vi med slutningsordene i dette for Norge så ydmykende brev:

«Vi har den sikre overbevisning at tysk høysinn i denne sak vil bidra avgjørende til å fremme den vennskapelige utvikling mellom Norge og Tyskland, som også er vårt mål.»

Er det ikke her grunn til å spørre:

Har sjefredaktøren av «Arbeider-Avisen» i Trondheim, f. v. generalsekretær i Det norske Arbeiderparti, Ole Øisang, noe han skulle ha sagt Knut Hamsun?

Hamsun uttalte seg på egne vegne. Selv om han var en hvis ord ble hørt, så var det nå en gang hans syn, selv om krigen gikk Hitler i mot.

Ole Øisang nyttet seg av sin store politiske stilling til å engagere det organ, presidentskapet, som alene kunne tale på hele landets vegne, og som kunne binde Norge med de mest skjebnesvangre avtaler. Det var ikke Øisangs skyld at forhandlingene med tyskerne ikke bragte noe resultat. Det var som kjent tyskerne selv som brøt forhandlingene.

Siden løp Øisang fra alt ansvar reddet seg i tide over på den rette siden og kunne etter «freden» gjeninnta sin gamle stilling som sjefredaktør i en av landets største arbeiderpartiaviser. Han kun-

Kan det virkelig være sant at . . .

65% av belegget på Grini var tyver?

I 1944 kom jeg i diskusjon med en tysker om mange forhold — og vi var i grunnen så enig om så meget denne tyskeren og jeg — så enig at jeg til tross for at han hadde sitt virke på Viktoria Terrasse mente å kunne antyde for ham hva der ble berettet om forholdene på Grini — hvordan politiske fanger ble behandlet. Da lo han høgt og sa: Sagde De politiske? Han talte gammel rettskrivning. Han ble alvorlig. Jo, der sitter nok en del politiske fanger der også, sa han, men De tror meg muligens ikke når jeg forteller Dem at 65% av karene der oppe sitter der for tyverier fra tyske lagre. Og det er disse som nok kan være utsatt for litt hårdhendt behandling, for de er ikke bestandig mors beste barn. Han ble plutselig så ivrig at han slo over i tysk. Disse karene har ikke nok med at de har stått i rekke for å få arbeide hos oss med de ofte store ekstrarasjoner de fikk av mel, brennevin, sigaretter og tobakk og annet, ved siden av sin kolossale fortjeneste — nei de skal endog stjele våre materialer, vårt verktoy og våre andre varer for å selge dem på svartebørsen.

R. R.

ne ta opp jakten på landssvikere og endog belære Knut Hamsun.

Eier ikke Øisang skam i livet? A resonnerer slik er å misforstå det hele. Øisang er i besittelse av den politiske moral som er gjeldende i Norge etter frigjøringen. Han har intet å frykte. For Øisang var i Oslo sammen med ledere innen alle borgerlige partier. Alle har sine svin på skogen. De politiske ledere her på berget av 1940 er alle mer eller mindre kompromittert. Derfor ble det heller ingen riksrrett. Øisang var en av dem som nederlagsstemningen i den grad hadde fått tak i at han var villig til å ofre både konge og regjering. Og han krøp for Terboven og Hitler.

Det beviser jo det siterte brev. Titusener er etter frigjøringen dømt for saker og ting som er den rene barnemat i forhold til Ole Øisangs gjerninger under krigen. Ja, selv Knut Hamsuns uttalelser kan ikke måle seg med hva Øisang kunne drive det til i ly av stortingets presidentskap.

Men slik er det i Norge i dag. Det er likevel Øisang som er helten med attest for nasjonal holdning. Det er Øisang som har rett til å drive jakt på sine medmennsker og endog på Knut Hamsun.

Husk

at ved en annonse i «8. MAL» rekker De ut over hele landet.

Averter derfor når De har noe å selge, når De søker arbeide eller når De selv ønsker arbeidere eller funksjonærer.

Annonseprisen er 1,50 kroner pr. korpuslinje.

Redaktør og utgiver
NILS VEKDAL
Kristiansund N. Box 41
Telefon 1330

Bladet utkommer 2 ganger i mnd.

Abonnementspris
kr. 3,00 pr. kvartal.

Etter valget

Folket i valg har talt. En av valgkampens forgrunnfigurer sa i en manende appell under oppspurt: «La den sunde forargelse bli en rensende strøm.» Resultatet ser vi: Det norske Arbeiderparti har beholdt makten og endog styrket sin stilling.

Vi skal ikke her innlate oss på noen analyse av årsakene, men bare fastslå den kjennsgjening, at Arbeiderpartiet har makten og dermed også plikten til å bruke den, hva man enn kan si om valgordningen og den ytre foranledningen til at det gikk som det gjorde.

Så blir spørsmålet: Hvor kommer så vi inn i bildet, alle vi som på en eller annen måte er rammet av rettsoppgjøret? Tross alt ser vi ikke så mørkt på stillingen. Riktignok var rettsoppgjøret og dets katastrofale følger for hele landet holdt utenfor valgkampen, hva nå enn årsaken kan ha vært, men det ligger og ulmer på bunnen. Og riktignok er det så, at rettsoppgjøret på sett og vis ikke er aktuell politikk for Arbeiderpartiet, etterat antallet av de innesperrede politiske fanger er sunket til under 1000. Slik som millioner ellers ruller, er det ikke noe økonomisk spørsmål i hvert fall. Men Arbeiderpartiets ledende menn er utvilsomt så kloke, at de vet og erkjenner, at det er et av de viktigste indrepolitiske spørsmål, og at sosial oppreisning for alle de politisk dømte er av fundamental betydning for den nasjonale enhet og vekst i de harde tider som vi går i møte. Og det er vel alle klar over i dag, at når det gjelder nasjonalt sinnelag og ofervilje, er vel ingen så-positive som nettopp de, som gikk med i skredet i 1945 og årene som fulgte etter. Også dette vet Arbeiderpartiets ledere, og fordi vi ikke tviler på at de vil gjøre det beste ut av den vanskelige stilling, som vårt land er oppe i i dag, så tror vi, at de også vil finne det maktpåliggende å finne en utvei til full avvikling av rettsoppgjøret, tilfredsstillende for alle parter. Men vi vil av all makt understreke, at nå haster det. Mer enn fire års innesperring sammen med bekymringen for alle pårørende har gjort nervene tynnslitte, og de som har makten kan da vel ikke mene, at det skal være livsvarige menneskevrak, som tid om annen og med måneders og års mellomrom skal slippes ut av fengslene og konsentrasjonsleirene. Det vil jo el-

Ukens kronikk:

Farisæerne

Etter at det såkalte rettsoppgjør var kommet i gang, oppstod der en slags åndelig jobbetid for middelmalere og undermalere. De oppdaget nemlig, at de nå hadde fått en sjanse til å heve deres eget lille plumpe «jeg» på større menns bekostning, og den grep de da også med begjærighet. Saken var nemlig den, at etterat den norske statsmakt på okkupert norsk territorium etter folkerettens bestemmelser var gått over til okkupasjonsmakten, viste det seg, at en rekke framrakkende nordmenn ved skjebnens ugunst var kommet på serdeles utsatte Urias-poster. Dette var først og fremst våre fylkesmenn,

lers være uhørt i vår rettspleie.

Vi går ut fra at de ansvarlige myndigheter er oppmerksom på disse forhold og at de tross alle fortelser er på det rene med, at verden utenfor våre landegrenser ser med forundring på det som foregår her hjemme.

Våre krav er klare: En hurtig avvikling av rettsoppgjøret, full sosial oppreisning for alle politisk dømte slik at de snarest mulig og uten kruseduller kan gjeninnta sin fullverdige plass i samfunnet.

Skjer ikke dette, vil nøden og bitterheten øke og dagens pariakaste bli et varig problem som kaster skygge over hele folket. Mer enn 90 000 er direkte rammet, mer enn det tredobbelte lider under følgene, og alle pårørende og sympatiserende går opp i det flerdobbelte av dette. De kan bli en makt i samfunnet -- til det positive eller til det negative, alternativene ligger i hendene på dem, som folket i valg har gitt ansvaret.

Vi slutter som vi begynte med å minne om ordene fra en av valgkampens fremste menn: «La den sunde forargelse bli en rensende strøm.» En rensende strøm som kan gjøre oss til et sammenveiset folk. Veien er klar. Det gjelder bare om å følge den og gjøre det snart. For det kan bli for sent.

magistrater og ordførere, men dernest også alle våre politiebetsmenn og blant disse særlig lensmennene. Etter folkeretten var den øvrighet, disse pliktete å lystre, okkupasjonsmakten, og etter samme folkerett var London-regjeringen opphørt å være øvrighet på det okkuperte territorium. Ikke desto mindre fortsatte denne å oppføre seg, som om den fremdeles var øvrighet på det okkuperte territorium, og fortsatte med å utstede påbud og forbud, som om den fremdeles skulle være løvlig øvrighet på det okkuperte territorium. De framrakkende nordmenn, som skjebnen hadde stillet på de forannevnte Urias-poster ble således utsatt for to forskjellige mot hverandre stridende øvrigeters påtrykk med forbud og påbud fra begge sider direkte i innbyrdes strid. Det hjalp disse Urias-er lite, at de i sine hjerter hadde mest lyst til å følge London-regjeringens instruksjoner, når de faktisk var i okkupasjonsmaktens vold og ikke kunne motsette seg dens påbud og forbud, uten å risikere å bli satt under tiltale for ulydighet eller endog opprør. De kunne i høyden drive det til å prestere en sjanseseilas mellom disse to makthaveres påbud og forbud. De måtte selv avgjøre, i hvilken utstrekning de herunder kunne våge å yte en viss passiv motstand mot okkupasjonsmaktens forbud og påbud. Direkte aktiv motstand var under slike forhold helt håpløs. Det er å vente, at der mot menn på slike Urias-poster under deres sjanseseilas kan finnes atskillig å pirke ved for kritikklere, som på basis derav ingenlunde vil ha vanskelig for å stille seg i en eller annen forlorn posisjon, hvorpå de ikke i sitt lønnskammer men of fentlig på gater og streder slår seg på sitt bryst og takker sin Gud for at de ikke er som «dette menneske». Vi kan trykt gå ut fra at personer av denne type om de av skjebnen selv var blitt stillet på en Urias-post ganske sikkert ville ha frambrakt et ynkerdig skue, og det så meget mere i jo høyere grad de deltar i forfølgelsen av folk, som da forholdene krevet det av dem ble stående på sin Urias-post og etter evne der hevdet sin stilling. De som kortsynt krever av dem, at de skulle ha forlatt sin post, tenker ikke langt nok til å innse, hva følgene derav hadde blitt for det hele land, og hva slags folk der i så fall ville være kommet i deres sted. Men det er ikke bare her i landet kun utakk venter den, som ofrer sin prestisje for sitt land, for i samme båt finner vi en marskalk av Frankrike, som reddet sitt land for total kapitulasjon. Hans landsmenns pøbelaktigheter står da heller ikke tilbake for våre egne fariseeres. Pygmeerne har her i Norge hatt en stor tid under rettsoppgjøret, men i likhet med an-

Mark i osten

Under krigen drev jøssingene en iherdig og energisk propaganda med at «Gulosten» var medlem av Hirden. Der ser man hvilke karer denne NS-Hirden består av, selv en storforbryter som «Gulosten» marsjerer i Hirdens rekke. Intet under at den bolde kvinne Aslaug Aasland uttalte at hvis vi hadde hatt bedre ånds svakeforsorg ville vi ikke hatt noen hird.

Men så ble det kjedelige faktum avdekket at hr. «Gulosten» hadde vært medlem av gjemmemfronten. Tablå! —

Den samme gulosten hadde i juli 1945 skutt ned to vergeløse fanger i en konsentrasjonsleir. Riktignok var det to tyskere, men dog fanger, dog var det men nesker. Etter at dr. Scharffenberg hadde vakt endel røre omkring saken, fant man å måtte fremme den, men man fant også å måtte frikjenne herr «Gulosten». Han hadde jo vært med på den rette siden! Han hadde vært med på den seirende siden!

Selv stortingets protokollkomite fant — alle forhold tatt i betraktning — ikke grunn til å påtale at også forsvarsdepartementets sjef anbefalte påtaleunntattelse og at regjeringen sluttet seg til det. Men — sier protokollkomiteen — dette gir selvsagt ikke grunnlag for framtidig presedens når det gjelder påtaleunntattelse (Aft. 2 juli 1949). Saken ble enstemmig vedlagt protokollen i odelstingets møte 22. juli 1949.

Og nå har man altså nasjonalforsamlingens vedtak for at det er lovlig å skyte vergeløse fanger i rettsstaten Norge. Men vel å merke uten at det gir noen som helst slags presedens. Hvis den som skyter ikke har en karriere a la «Gulosten» å vise tilbake på da risikerer han å bli straffet «strengt men rettferdig». Hvilket altså vil si at hadde en NS-mann skutt to fanger, da ville det minst blitt livsvarig.

Imidlertid går livet videre, og det gjør også kampen for lov og rett. Vi begynner snart å bli vant med at det hersker en lov for NS-folk, og en annen for hallelujapatriotiske skrythaler — en for Løke og en for Tor. Men det kan jo hende at det om ikke lenge går mark i A-partiregjeringens forskjellige ostetyper.

Alfred Aaslie.

«8. Mai»

Postgiro:

Kontonr. 818 27

net bunnfall vil de med tiden gjenfinne den plass i samfunnet, hvor de rettelig hører hjemme, og hvorfra de under rettsoppgjøret er svulpet opp.

Oslo, 19. september 1949.

Gustav Heber.

GUSTAV SMEDAL

PATRIOTISME
og
LANDSSVIK

Hos bokhandlerne

Hefte kr. 9.50 kob. kr. 12.—

EGET FORLAG

Brev til „8. Mai“

Mexico — landet med mulighetene

Fra en av våre venner og lesere i Mexico har vi mottatt et brev hvorav vi tillater oss å gjengi følgende:

«Mexico er også forandret etter krigen. Her er en livlig bygningsvirksomhet og store framskritt å spore på mange områder. Men korrupsjon er det. Det er pengene som regjerer. Her sier man at de har et demokratisk styresett — —, men det vet de nok ikke hva er for noe. De gamle ansatte familier lever ennå på de spanske tradisjoner. Dette virker reaksjonært på meg. Jeg kan aldri tro annet enn at det må komme en form for sosialisme også her, eller iallfall en utjevning, for forskjellen mellom rike og fattige er så store at jeg blir rent syk når jeg ser på hva som omgir en. Det er så fullt av tiggere, syke, blinde og invalider på gatene, at det virker håpløst for en nordbo. Her foregår mange tyverier, og barna må ikke gå alene på gaten, de kan bli kidnappet. Jeg kan heller ikke gå ut alene, for også jeg kan bli tatt. Men ellers liker jeg mexicanerne. Tross alt er de et godlynt folk. Mexico er en stat og et folk som er i utvikling, med megen uro bak seg og mange muligheter foran seg. Dette virker også sterkt på meg. Hjemme har en jo likesom inntrykk at tingene og menneskene er oppbrukt, men her i Mexico har de rikdommer som ligger utenfor all forstand — bare de kan utnyttes. Når en begynner å snakke med folk og en kommer inn på den store krigen, da forstår de ingen ting. Nei, de forstår intet av hva som er foregått under krigen — — —»

Fra Valdres

En mann her fra Valdres, gårdbruker Otto Garthus fra Sør-Aurdal, hadde like før valget ett oppsett i bladet «Valdres», der han forteller at han er perfekt bondepartimann og tilhører partiets venstre fløy i overensstemmelse med de prinsipper Ryen Rostad kjemper for, men at han stemmer med arbeiderpartiet som en takk til kongen og Nygaardsvold for deres innsats for fedrelandets frelse i krigsårene, og som en anerkjennelse til Gerhardsen og Nygaardsvold fordi de har fått gjennomført det rettferdige rettsoppgjør med landssvikerne.

Garthus er ikke innlagt på noen anstalt. Han er heller ikke mentalundersøkt, da han betraktes som helt uførlig.

Valdresbonde.

Gullkorn

Kristenfolkets talerør i vårt land har en lederartikkel lørdag 1. oktober med den strålende overskrift: «Gullkorn».

Hvor er det glitrende gull i denne artikkel? Er det i innledningen? — eller i den kristendomsfiendtlige avslutning?

Jeg gjengir her bladets slutningsstøtte:

«Tankene går til en annen stor dikter. Som en ordets kunstner står han såvisst ikke tilbake for Falkberget. Hans berømmelse som kunstner har nådd enda videre utover verden. Han har ordene, men han ser ennå ikke ut til å ha funnet vindormen i det gode ord. Derfor

kom han mere til å bli herre enn tjener. I dag fryser han i kulden omkring seg, og han skriver om gjengroddet stier.»

Er det dette eselspark som «Vårt Land» betegner som «gullkorn»? Ja, da må de sannelig være av den sort «gull» som mesteren så inderlig advarer oss mot å samle oss her på jorden!

Er det virkelig bladets mening at det er i Jesu Kristi ånd å flette ennå noen hvasse torner i kransen om vår gamle dikters panne? Har han ikke nå lidt nok?

Sitt mellomværende med menneskene har han gjort opp for. Frukten av sitt livs arbeide — det som har spredd glans over Norges navn over hele den siviliserte verden — fra boken «Sult» til Nobelprisen og «Markens Grøde» — alt har han betalt i «skadeserstatning» for sin «feilaktige innstilling». Selv sitter han i et gamlehjem og har surret sin sprukne galosje med en skorem.

Sannelig! Hverken redaktøren av «Vårt Land» eller «Dagbladets» Johan Borgen — eller de andre små bjeffende skjødeslunder er verdige til å løse denne skorem!

Men hva nå med vårt kristenfolk? Vil det fortsette med dette sitt hat og sin forfølgelse? Er ikke nå snart tiden inne til at hele vårt folk i inderlighet fordyper seg litt i Herrens egen bønn:

«Forlat oss vår skyld, som vi forlater våre skyldnere.»

Forstår ikke kristenfolket at den eneste redning for vårt folk — for vårt land — ja for den hele verden er at vi i ydmykhet slutter opp om mesterens gyldne kjærlighetsbud:

«Elsker hverandre — tilgi hverandre.»

I dette enkle, men øyensynlig så forferdelig vanskelige bud, vil kristen folkets hovedorgan finne de ekte — de evig skinnende «gullkorn».

H. D.

Herr redaktør

Mangt og meget har hendt i vårt kjære fedreland de siste årene. Og vi som har vært midt oppe i heksedansen skulle vel vite på hvilket utviklingsstrinn samfunnet er kommet. Vi unge vet ikke riktig hvordan vårt moralske og juridiske rettsvesen lå før krigen. Men vi vet i hvertfall at slik som den er i dag, så kunne den heves opp på et atskillig høyere plan.

Det er med den største interesse jeg leser «8. Mai», ikke fordi at bladet bringer noen sensasjonelle nyheter fra nåtiden, for ingen ting forbausser meg lenger, men fordi at bladet har en frisk og naturlig måte å fortelle og klarlegge tingene på, noe som gir meg tilbake troen på menneskene.

Jeg har ikke noen lang og innviklet sak, jeg er bare en av de mange som trakk i grønt under krigen, og som straff for denne forbrytelse har måttet tilbringe livet i 21/4 år i norske tvangsarbeidsleirer. Hele historien ganske ualmennelig i dag, så jeg skal ikke gå i detalj, men jeg tillater meg likevel å komme med følgende refleks fra herredsretten som dømte meg:

Jeg ble kommandert inn i H. B. V. der jeg tjenestegjorde som lagfører, og som sådan ble jeg kommandert ut på en rassa etter sabotører, sammen med en del andre gutter. Ak-

sjonen førte ikke til noe, men det ble sagt at gjemnefronten lå så nær oss at de med letthet kunne ha skutt oss ned alle sammen. En av meddommerne sa da til dommeren Høeg Omdahl: Disse guttene hadde så nær blitt skutt på turen. Til dette svarte Høeg Omdahl: Ja, jeg vet det, og det hadde vel vært det beste også. Jeg hadde nok sluppet en hel del plager og elendigheter om så hadde skjedd, men det var nok langt i fra dette Høeg Omdahl mente. Og jeg vil spørre om en dommer har lov til å avsi en sånn privat dom i tillegg til den juridiske? Jeg vet riktig nok at verre ting har vært tillatt i kampen mot oss etter at freden brøt løs, men ville ikke den slags ha vært utenkelig før krigen? Og er ikke dette et typisk bevis på at det er en organisert hevnakt mot oss fra maktavernes side, for ellers ville vel ikke denne mann ha fortsatt som landssvik-dommer?

Jeg satt en kveld og leste i «8. Mai» nr. 17 og kom da over denne setning under overskriften «Sambandet for sosial oppreisning». Fængselstyret opplyste at ennå var ingen landssvikers prøvetid avbrutt og vedkommendesatt i fengsel igjen, uten ved etter løslatelsen å ha begått kriminelle handlinger. Dette fikk meg til å tenke på min kamerat fra Voss som fikk sin prøvetid på 5 måneder avbrutt for å ha vært medhjelpelig til at en pakke ble smuglet inn i den tvangsarbeidsleir han selv hadde sittet fange. I følge fængselsdirektør Frosts nyttårstale til oss fangene på appellplassen, ble han satt inn igjen på selveste juleaften for at det skulle være til skrekk og advarsel. Er dette å forstå slik at det er kriminell handling å hjelpe en fange med en pakke mat og sigaretter i nåtidens Norge? Eller er ikke fængselstyret oppmerksom på denne sak.

Nei, det er ikke alltid råd å bli klok på alt som foregår nå for tiden. Det er også litt vanskelig for meg å finne logikk i mange ting. Men alt er vel høyere jus og høyere moral som vi undermalere ikke forstår oss på. Allikevel er jeg fristet til å tvile på det sunne og stolte i denne lille historien jeg nå vil fortelle:

En annen kamerat av meg, som også var fra Voss, var bare så vidt konfirmert da krigen brøt inn over vårt land. Han hadde bare moren å forsørge seg, og ble således tidlig henvisst til selv å tjene så mye som mulig til livets opphold. Han hadde fått seg arbeid hos en bonde på Voss, og denne samme bonde syntes som så mange andre at det var gode penger å tjene på arbeidet på flyplassen og han sendte derfor denne gutten med hesten sin for å kjøre til tyskerne. Dette var den første kontakt gutten fikk med fienden. Han tok seg senere arbeid på et anlegg i Sør-Trøndelag og derfra meldte han seg til bataljonen, senere SS, han tjenestegjorde hele tiden innenfor landets grenser. Da freden brøt løs ble han som oss andre omhyggelig tatt vare på av den norske gjemnefront, for så etter mange måneder å bli ført fram for Voss herredsrett, tiltalt for å ha ytet fienden bistand i råd og dåd med sitt tyskerarbeid og sine militære tjenester. Som meddommer satt den samme bonde (som hadde sendt gutten på, tyskerarbeid for sin regning) og syntes i sammen med de andre dommerne at 4 års tvangsarbeid kunne være passende straff for en sånn forbrytelse.

Jeg må innrømme at jeg ikke finner

ord som passer i slike høve, men jeg hadde hatt svært god lyst til dele ut en større porsjon med selvrespekt til sånne mennesker. Jeg er ikke blitt hatig etter alt dette som har hendt i de senere år, men jeg har tapt mye av min idealisme og troen på rettferdigheten.

Hilsen!

Rj. Nummedal

Høstkampanjen for «8. Mai»

Jeg leser i nr. 18 av «8. Mai» en henstilling om å slutte opp om høst-offensiven for bladet. Jeg vil legge leseren denne henstilling på sinne. Vær ikke slapp og likegyldig når det gjelder å styrke bladets økonomi, det vil være en skam av oss som har vært utsatt for dette berykede «rettsoppgjør» — og samtidig våre slektninger og venner — om vi ikke makter å bygge opp avisen langt større enn den er i dag, slik at den blir lest og kjent over hele landet.

La oss foreta et lite tankeeksperiment: Vi var minst 50 000 medlemmer i Nasjonal Samling — om hver og en av disse skaffet bladet, la oss si 4 abonnenter hver, så ville vi komme opp i et opplag av 200 000 abonnenter, d.v.s. mer utbredt enn Norges mest utbredte avis. Ja, det høres fantastisk ut, men er dette et uoppnåelig mål? Nei, langt i fra, det skulle tvert om lett la seg gjøre om alle tidligere NS-folk virkelig ville ofre litt arbeide og noen kroner for å nå målet. Et kvartalsabonnement av bladet koster kr. 4 — 4 abonnemnt er lik kr. 12 — som altså hvert medlem av NS måtte yte for å nå dette mål.

Men er du likeglad, slapp og interesseles i denne sak, som er så viktig for alle som er rammet av «rettfærdigheita» i «rettsoppgjøret» så er du, og medlepp du rettsvikere. Du må ikke tro at «rettfærdigheita» hos statsråd Gundersen, juristene forøvrig, den «demokratiske frie norske presse» eller englene i himlen vil hjelpe deg. Du må bare ikke tro på noen skjebne. Du må være med og skape tilværelsen selv.

Og er du med og støtter opp under «8. Mai» slik at dens opplag blir mangedoblet og blir spredd over hele landet, er du med å lage det skjebnesvangert for den «demokratiske rettfærdighet etter frigjøring».

Husk på hvordan vi ble hånet, spyttet og tilgriset av «rettfærdigheita» og «den frie demokratiske pressa». Eller har du glemt hvordan mobben herjet og stjal som verst, uten at rettfærdigheita foretok seg noe for å stoppe lovløsheten? Men hvis du ønsker at all uhumskheten omkring rettsoppgjøret skal dysses ned, forties og glemmes, og at ingenting skal forandres og revideres, så bare fortsett vis deg slapp og likegyldig. Hvordan skal en så best støtte bladet, jo de som har råd til det, skal tegne aksjer, så mange som mulig, de andre skal sende bidrag stort eller litet, husk at alle monner drar, et par kroner kan en saktens/ avse, om der er aldri så smått og dårlig med økonomien.

En kan også støtte bladet ved å avertere, det går fremdeles mange dyktige NS-folk ledige i alle yrker, og ved å skaffe plass, kan du gjøre deg selv en tjeneste og samtidig hjelpe en ulykkelig som har vanskeligheter med å komme inn i arbeidslivet.

En av de beste måter til å gjøre bladet utbredt og kjent på er å tegne (Forts. side 8.)

Universitetet og teatret

Vi vil ikke nekte oss kleden av å servere for våre lesere noen ord fra «Tribunen» nr. 5 for i år, hvori Nationalteatrets jubileum omtales.

Da Studenterlunden i sin tid var utpekt som stedet for det kommende Nationalteatret, står det, støtte tomtevalget på visse vanskeligheter, idet Det akademiske kollegium satte sig i mot det — og slutten av argumentasjonen lyder: «Et theater, maatte vel kunne anlægges ligeoverfor et universitet, — men en kongeborg, en parlamentsbygning og et universitet og et theater vil ikke kunne danne nogen passende forening».

Selveste B.B. rykket i merken og uttalte om Universitetets holdning i saken:

«Det ærede universitetskollegium næret betenkeligheter ved at lægge theateret mellem kongeborgen, universitetet og stortingsbygningen, — med disse danner theateret ingen «passende forening». Forsaavidt hermed menes institusjonene som husene tjener, tør vi gjøre opmerksom paa, at theateret skjærper sandsen for den fri forskning og retferdighed, som hine institusjoner skal fræmme, revser den humbug som kan samle sig i dem.»

B.B. kunde få sagt det — noen kommentarer er helt unødvendige, refleksjonene gjør seg jo selv. De var fremsynte de herrer ved Kgl. Fredriks i 1880-årene. Det burde nok ha vært grunn til å frykte teateret, selv om dette da det røynt på ikke maktet å innfri forventningene.

Det er også fristende i denne anledning å dvele litt ved rektors tale til åres studenter i år hvor han sa at den store kreftskade i det moderne samfunn er mangelen på respekt for sannhet (iflg. Dagbladet). — Når én tenker på de mange krumspring der er gjort, hvor meget teater der er spilt for å forsvare urettferdigheten, for å søke å slå fast at Norge i strid med hele verdens oppfatning fremdeles var i krig etter den totale kapitalasjonen i juni 1940, med dens forpliktelser for det norske folk osv. osv. — da forstår en at det var «nasjonalt» bl. a. å bistå fienden, bare en tilhørte arbeiderpartiet eller i alle fall ikke var medlem av NS. Og enn bedre forstår en at rektor kunne konsentrere seg om den manglende respekt for sannheten som grunnen til den kreftskade, der sprer seg i samfunnet i dag. Ja vi vet hva kreft er — —

R. R.

**Send inn
BLADPENGENE**

Flink mekaniker og ung mann

som er villig til å lære varmgalvanisering får fast arbeide på landet. Bill. mrk. «Attest for nasj. holdning ikke nødvendig, nr. 247».

Gift par

får plass på middels Vestlandsgård fra 15. nov. d. å. Vedkommende må være godt inne i alt gårdsarbeid, dessuten kyndig i grønnsakdyrking m. m. Konen må være med å melke.

Eget hus, fritt lys og brenne + 2 kw. elektrisk energi, naturalier. Lønn etter kvalifikasjoner. Bill. mrk. «Vestlandet nr. 246».

Kolportører ansettes over hele landet

Dersom De for alvor vil gå inn for kolportasjon, vil De bli forbauset over hvor innbringende dette yrket kan være for den rette mann eller kvinne.

Skriv til oss etter nærmere opplysninger.

Hans Martinussens Forlag,
Bergen

Bekjentskap

Agronom, 36 år, ønsker å komme i forbindelse med livsglad bondegjente med egen gard. B. mrk. «Jordbruksinteressert nr. 258».

I «Slektsboka»

noteres betydn. f. hendelser. En minnebok for livet. Send kr. 2,— til Joh. A. Hovde, Vikersund.

Hjemløs?

En enlig eldre herre med eget pent hjem, kan skaffe en eldre snild kvinne framtidig hjem mot å stille i huset. Henvendelse dette blads eksp.

Hallo jenter.

Frontkjemper søker forbindelse med en ung N.S.-jente som har interesse for immigrasjon til Syd-Amerika. Bill. mrk. «Foto nr. 252».

Finnes der

en ensom kvinne som trenger hjelp til gårdsdriften? Jeg er sterk og villig. Bill. mrk. «Frontkjemper nr. 253».

Arbeid søkes

av frontkjemper, 29 år, ugift, sterk og arb.villig, gjerne tømmerkj. el. hva som helst. Snarest Bill. mrk. «Ærlig og pål.» nr. 257».

Arbeidshjelp

søkes til mitt småbruk. Bill. mrk. «Samarbeid nr. 248».

Husholder

vant med landsens stell, får grei selvstendig plass straks eller senere hos to liketille b.gutter i 30-årene som forp. pen trivelig gård 3 mil fra Drammen. B. m. «Fam-medlem nr. 244».

Boken «Angrer du ikke»

den mest solgte bok der den er blitt omtalt. Før parolen gikk ut om å tie den ihjel — skrev «Sunnans Arbeideravis:

Injurieprosess av dimensjoner.

«— — — det skulle ikke mange siders lesning til for å kunne fastslå at vi med «Angrer du ikke?» har fått en nøkkelroman fra okkupasjons tiden — —»

Det hagler med lett dekkede injurier mot framstående personer — — —»

«I neste omgang kan en vente seg en injurieprosess av dimensjoner — dersom dekknavnene da ikke velger å se nøkkelromanen som en roman — —»

DETTE BLE OPPTAKTEN TIL REKORDSALG I ALESUND.

Noen av vårt lands største dagblad har fått boken til anmeldelse — men alle tier. NATIONEN, Oslo, ARBEIDER-AVISA, Trondheim, ja, selveste DAGBLADET tør ikke med et ord angripe boken, og når Dagbladet ikke kan komme med angrep, har den ikke noen annet å skulle ha sagt.

Presse-koblet er enig: Så langt det står i deres makt, må de «gode nordmenns nasjonale holdning» holdes uplettet. Men det gjør sannelig ikke Birger Kvitting i boken

«ANGREER DU IKKE?»

Boken koster kr. 10,— pluss porto, og den kan bestilles ved at De skriver til «8. Mai», box 41, Kristiansund N.

Men det er heller ingenting i veien for at De kan henvende Dem til Deres bokhandler med Deres bestilling eller direkte til

GRIPAR FORLAG
Kristiansund N.

Syd-Amerika

Dannet spansktalende ektepar i førtiårsalderen, hotell- og restaurant-utdannet (kl. 1) ønsker å emigrere og ber om opplysninger og forbindelser. Noen kapital kan skaffes i hard valuta.

B. mrk. «Sprogfolk nr. 259».

NY START

Skal De og Deres familie emigrere? Da reiseutgiftene til Syd-Amerika og øyene er for store, er det meningen å få i stand samleturer ut, med et ca. 4000 t. seilskip. Ingen forskuddsbetaling, adg. til medbringelse av bohove o. l.

Bill. i «8. Mai» mrk. «Ny start», nr. 229, hvoretter konferanse.

Liten leilighet

Et rom og kjøkken m. kjeller på gård i nærheten av Drammen skaffes. Adgang til stadig arbeide i gårdsbruket og skogen. Bill. mrk. «Gjensidig hjelp nr. 250».

Husrom søkes

Mindre hus, hytte eller leilighet ønskes leid eller kjøpt i nærheten av Oslo eller ved Bergensbanen snarest. Oppgi avstand fra nærmeste jernb.st. Tilbud i B. m. «251».

HALLO TRONDHEIM!

Husk mitt skomakerverksted i Ila, Hans Nissens gt. 14.
HARALD LEISTAD

Hedemark — Østerdalen

Eldre fhv. skolemann i overordnet stilling søker beskjeftigelse i bedrift, trelastforretning el. l. Reisevant. Bill. mrk. nr. 244.

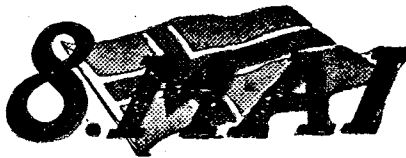
Arbeidsgivere

N.S.-mann, mange års praksis fra off. og priv. kontorer og lager, ønsk. post. Røvet fra Norge under krigen. 4½ års fangenskap i England, senere fradømt sin still. Perf. tysk, eng. Offiser. Utm. att. og vitnesb. Bill. mrk. «Pålitelig nr. 245».

Fabrikanter — grossister

Erfaren forretningsmann, energisk selger, tidl. NS, har etablert agenturforretning i Trondheim og søker forbindelse med leveringsdyktige firmaer. Gode salgsresultater. Bill. mrk. «Nr. 243 Representativ».

AVERTER

ABONNER

Hamsun vandrer langs gjengrodde stier

Så er han her igjen, skrånermakeren, eventyrfortelleren og trollmannen Knut Hamsun. Mens dette skrives er allerede de første anmeldelser kommet i Oslo-avisene av hans siste bok «Paa Gjengrodde Stier». En merker undringen bak de glatte ord, surmagetheten som så vanskelig lar seg skjule. Så har han da narret dem igjen, ja regelrett hamsunsk har han drevet uforskammet igjen med dem — og det har de vanskelig for å kunne tilgi ham.

Den senile Hamsun, okkupasjonstidens store og effektfulle glansnummer, er med denne boken blitt begravd for alle tider, det forstår selv Aftenpostens litteraturanmelder, så da er det vel sant. Og visst er det sant, her finnes intet senilt, intet overflødig og gjentakende gammelmannsprat som de ventet å finne. Det er framfor alt en ung bok, skrevet av en mann hvis sinn har bevart ungdommens naturlige friskhet i tilgift til alderens lune overbærenhet. På Hamsuns lyre er ingen streng sprunget, visste vi det ikke før, så vet vi det nå.

Framfor alt er boken et oppgjørsskrift, en hamsunsk avsløring av menneskesinnene bak rettsoppgjøret og av den mentalitet som har stått bak rettsoppgjøret, og som et slikt bør boken leses. Kortere enn «Di ska fløtte» kan hjemmefronteren ikke karakteriseres. Det er tilstrekkelig, det vet Hamsun og det forstår også vi, hvorfor skal en da ta med all kjedelig juridisk prosedyre? I dette tilfelle vil den bare være unødvendig.

Den som venter å finne en angrende synders bekjennelser kan la være å lese boken, her er ingen anger, ingen «erkjennelse» av noen begått brøde. Det er spredte notater, påbegynt i 1945 og ført videre fram, med sidesprang både hist og her, fortid og nåtid i en fargemettet blanding, glitrende og skinnende som en språkets regnbue. Om ikke enkelte tidligere kolleger lærer annet av den, så vil de i alle fall lære å skrive norsk.

Boken er ikke bare interessant den er også et uhyre tragisk dokument. Et eksempel kan nevnes blant de mange. Hamsun taler om tidens uvarighet, om dens relativitet, og utbryter med en viss overbærende resignasjon: — «Jeg mister en Smule Navn i Verden, et Billede, en Byste, det ville neppe ha blitt en Rytterstaty. Men noget er det verre med — endog at tale om. Jeg hadde trodd at jeg stod godt med Børn. De kom jo nu og da med sine smaa Bøker til at skrive mit Navn i, og de neiet og takket og vi var glade sammen. Nu brukes jeg til Skræmsel for Børn.» Dette er altså den hamsunske hjerte-

råhet som Sigurd Hoel hadde det så travelt med, slik er han altså denne menneskefiendtlige mannen som hadde en slik lengsel mot terrorismen! Her mangler noe, det skulle vel ikke være en viss forblindelse hos enkelte mennesker, en viss nymodnet hjerte-råhet som nødvendigvis slår ut, og som en så søker å finne hos den annen, hos ham, overmannen?

Det var ikke lett å være fange på sykehuset, søstrene talte ikke til ham, når de serverte ham rystet de så kraftig på brettet at alt fløt omkring, sin post måtte han fiske opp av kaffesølet og tørke. Bare oversøsteren synes å ha vært menneskelig, men hun hadde vel også oppnådd alderens overbærenhet og toleranse.

Så fulgte oppholdet på gamlehjemmet, derpå psykiatrisk klinikk hvor han måtte gjennomgå nye prøvelser. Småtteri? Forsvarlig medisinsk behandling? Selv skriver han: «Jeg kommer fra en Helseanstalt og er meget nedfor. Jeg var frisk da jeg kom ind.» Og senere: «Jeg for min del ville 10 Ganger heller ha sittet i Jern i et ordinært Fængsel end pines til at leve sammen med disse mer eller mindre sindslidende Mennesker.» Fremdeles bare småtteri, fremdeles bare behandlet så mildt og humant det lot seg gjøre?

Hadde det ikke vært så tragisk ville det vært ustyrtelig komisk at Knut Hamsun ble sperret inne på en psykiatrisk klinikk. Men tragisk eller komisk, rent komisk er i alle fall den vitenskapelige kjennelse som professor Langfeldt og hans kolleger avsa: «Varig svekkete sjelsevner.» Dertil sier han selv: «Dessværre ja. Og de var blitt hardt svekket netop ved Opholdet i Psykiatrisk Klinik.» Det er forferdende å lese Hamsuns beretning om oppholdet, men en kan likevel ikke bare seg for å le riktig befriende og hjertelig enkelte ganger. Hvor meget røper ikke en liten hale som «Professor Langfeldt kunde skalte og valte med mig som han lystet — og han lystet meget». I det hele er beretningen om oppholdet i «asylet» blitt mer enn en personlig beretning, den er heller blitt en herlig og besk satire over vårt norske seminaristeri og over den psykologiske vitenskap overhodet. Skulle ikke Hamsun, som han skriver, vite like meget og ennå meget mer om psykologi, det levende livets og menneskets psykologi, enn de herrer som hadde ham til behandling?

Er så dette bokens handling, er dette det hele han skriver om? Å nei, han skriver om alt og ingenting, det er spredte notater

Forbundet for sosial - -

Forts. fra 1. side.

re i Rettskontoret — underordnet arbeidsutvalget:

H.r.advokat Albert Wiesener, form., Oslo.

Fru Solveig Stang, Oslo.

Cand. mag. N. R. Fløttre.

Fra de to møtedager ble følgende protokoll satt opp:

PROTOKOLL

Forbundet for Sosial Oppreisning

Ar 1949, den 14. og 15. oktober, møttes i Oslo etter forhåndsinnkallelse 90 representanter for de kretser som er rammet av rettsoppgjøret, deriblant representanter for SAMBAND FOR SOSIAL OPPREISNING og for SAMHOLD og dettes rettskontor.

Man enedes om å gå inn i et felles-arbeide til fremme av de

forskjellige oppgaver som har til hensikt å få gjennomført en revisjon av rettsoppgjøret, gjenreisning av medlemmenes sosiale og økonomiske posisjon og dermed forbundne problemer.

Møtet nedsatte en organisasjonskomite og en programkomite som hver framla forslag.

Det fattedes følgende vedtak:

1. Organisasjon: Møtet enedes om en organisasjonsplan, som besluttes vedlagt protokollen som bilag I.
2. Arbeidsprogram: Møtet besluttet at programkomiteens enstemmige forslag vedlegges protokollen som bilag II, til veiledning for Arbeidsutvalget.

Såsnart man har kunnet skaffe et tilstrekkelig økonomisk fundament og Arbeidsutvalget har knyttet de best mulige forbindelser utover landet, er det forutsetningen at det sammenskalles et landsmøte, forutsetningsvis i løpet av våren 1950 til behandling av de disposisjoner som er truffet, de forslag som blir stillet av Arbeidsutvalget og beslutning om det videre arbeide.

Retskontoret søkes omorganisert og holdt med preferanse gående, hvis det er økonomisk mulig.

Det henstilles til samtlige møtende, hver på sitt sted, straks å søke innsamlet størst mulige bidrag til de foreløbige utgifter.

Til på de møtendes vegne å undertegne protokollen ble valgt: Glassmester G. A. Larsen, Oslo. Redaktør Johs. Knudsen,

Trondheim.

Frk. Dora Bull, Oslo.

Disponent Gunnar Dahl, Skien.

I og med de beslutninger som ble tatt på møtet, skal alt arbeide for revisjon av rettsoppgjøret nå overtas av den nye landsomfattende organisasjon Forbundet for Sosial Oppreisning, og de tidligere organisasjoner som har gått inn for å gjennomføre dette arbeide er oppløst.

På møtet hersket en samstemmig begeistring over de vedtatte beslutninger. Og representantene reiste hjem med de beste forsette om å gjøre organisasjonen arbeidsdyktig og sterk. Og det var en alminnelig uttalt mening fra alle møtedeltakerne at nå burde alle som har vært rammet eller er interessert i å avhjelpe de forferdelige ulykker som rettsoppgjøret har ført med seg for vårt folk og land, slutter seg til organisasjonen, og hver på sitt hjemsted går inn for å skape resultater.

Alle henvendelser til Forbundet for Sosial Oppreisning skjer til: Direktør Arne Bergsvik, Billingstad.

Nordmørpostens trykkeri

Brev til 8. mai —

Forts. fra 6. side.

nye abonnenter. Ikke slik å forstå at du skal gå omkring å spørre om folk vil tinge bladet. Nei, langt i fra. Du skal selv tegne abonnenter, og det gjør du ved å skrive til «8. Mai», box 41, Kristiansund N.

Send bladet «8. Mai» et kvartal til og her setter du navnene og adressen til de som du vil gi bladet til, men det må ikke være tidligere medlemmer av NS, men til de av dine bekjente, og andre, som sikkert vil trenge til nyttig opplysning om det såkalte rettsoppgjør, opplysninger som ikke får plass i den såkalte frie, demokratiske presse.

Selv behøver du ikke sette ditt navn under besillingen, kun navnene til de som du bestiller bladet til, og du kan sende bestillingen som rekommandert brev.

Men husk også på at her må handles hurtig, her må du ikke tenke på det, sove på det — eller utsetjast på heilnorsk vis.

Dovre i oktober.

Ola Fjell.

som er blitt til en bok, og det en bok som spenner fra filosofi til språkforvirring. Det er intet forsvaret, for det trenger han ikke til. Det er intet direkte angrep heller, for man skyter ikke spurve med kanoner, og man kaster heller ikke perfor, nå ja, det er kanskje for stygt å skrive setningen ut. Det kunne bli politikk av det, og det passer så sørgelig dårlig i denne forbindelse.

Hamsuns bok er en studie i norsk råtenskap anno 1945—46, og er følgelig av tidsdokumentarisk interesse. Men det er dens rent menneskelige innhold som griper en og holder en fast — sammen med beundringen og undringen over stilens vidunderlige mykhet og rikdom. Det er Hamsun, Hamsun fra perm til perm. En bedre anmeldelse kan ingen bok få.